

Kirkko Tiililä

ISTUNTOA VARTEN:

1.12.2008 MARTTI SIMOJOKI JA OSMO TIILILÄ - MIKSI TIET EROSIVAT?
KESKUSTELUA KANSANKIRKOLLISUUDEN JA PIETISMIN RAJANKÄYNNISTÄ

Timo Junkkaala selostaa (590) kuinka Tiililä esitti kritiikkiä Martti Simojoen kirkkokäsitystä kohtaan. Tiililä arvosteli Simojoen kirjaa Kirkko ja nykyaika siitä, että siinä on käsitteellistä epäselvyyttä. "Simojoki kirjoitti, että historiallinen näkyvä kirkko ei ole Kristuksen seurakunnasta erillinen, vaan että Kristuksen ruumiin on nimenomaan määrä toimia kirkkolaitoksessa. Näitä kahta ei Simojoen mukaan tullut samastaa, mutta ei liioin erottaakaan toisistaan. Tiililän mukaan ne taas oli välttämätöntä periaatteessa erottaa toisistaan, vaikka niitä ei käytännössä voinutkaan erottaa" (591).

Simojoki s.08, oli Srkopiston johtaja 50-51, Mikkelin piispana 51-59, Helsingin 59-64 ja arkkipiispana 64-78. Timon kirjassa on yli 100 sivulla viittauksia Simojokeen.

Kun Tiililä erottuaan papinvirasta 1961 ja kirkosta syksyllä 1962. Kesän alussa hän oli saanut valmiiksi kirjansa Kirkon kriisi. Simojoki kommentoi tätä kirjaa myöhemmin (Junkkaala, 604). Simojoen mukaan Tiililä kysymys oli samaa kuin Kierkegaardin: Onko kirkossa tilaa kristillisyydelle? Saako Jumala muuttaa meitä vai pyrimmekö me muuttamaan häntä? Simojoen mukaan Tiililän muistutus siitä, kuuntelemmeko enemmän omaa aikaamme kuin Raamattua on aiheellinen. Kriittisen näkökulman Tiililää kohtaan Simojoki puki varovaiseen muotoon: "Mutta huomattakoon tarkoin, että auktoriteetti kuuluu Pyhän kirjan todistukselle. Jeesusuksesta Kristuksesta, ei sille, mitä olemme tottuneet pitämään kristillisyytenä."

Kristikunnan hengellisen ydinjoukkoon "kuuluvat vain todella uskovat, uudestisyntyneet ihmiset" (Osmo Tiililä Kirkon kriisi, Porvoo 1962, 6)

"Meidän kirkkomme on ollut opin- ja muodonmuutoksistaan huolimatta yksi ja sama 1100-luvulta Ilmari Salomieheen" (Osmo Tiililä Kirkon kriisi, Porvoo 1962, 6)

Tiililä käyttää ilmaisia laitospapereita ja ydinjoukko (7) ja kirkonhistoriasta mainitsee, että "alkuperäinen kristittyjen yhteisö, Hengen herättämä ja koossa pitäjä, tuo todistuksen sanan veljelle vienyt ja leipää hiljaisuudessa murtanut, muuttui ulkonaiseksi valtalaitokseksi" (9). "Se avasi ovensa selkoselälleen ja suurien kansanlaumojen mukana tuli siihen esteettömästä kaikenlaisesta ihmisluonnon halpamaisuutta ja heikkoutta" (9).

"Siinä on ollut alituista jännitystä instituution ja koinonian eli laitoksellisuuden ja sen jäsenten sisäisen Hengen yhteyden välillä. Jos edellinen on saanut yksipulista korostusta, on jouduttu virkapapiston ja koreitten muotojen tielle, jos jälkimmäinen on voittanut, on päädytty helposti spiritualismiin eli yksilöllisen ja usein mielivaltaisen sisäisen valon valtaan ja samalla helposti lahkolaisuuteen. Terveen kirkon elämässä näiden kahden tulisi olla tasapainossa, Hengen läpitunkea kaikkea, mutta opin ja järjestyksen pysyä silti yllä" (11).

"Oikein esittää asian ruotsalainen tutkija Anders Nygren huomauttaessaan, että kristinuskon historia on synteisin ja reformaation suurta aaltoliikettä. Edellinen tarkoittaa juuri tämän maailman ajatustapojen sotkeutumista uskoon, jälkimmäinen yhä uudelleen tapahtuvaa palaamista alkulähteille" (12).

"Kirkon sisäiseen elämään kuuluu alituinen jännitys syvyys- ja laajuuslinjojen välillä, mutta itse asiassa tämä jännitys on enemmän varjeleva ja säilyttävä kuin pirstova tekijä" (13).

"Pietismin levitessä kävi ilmi, miten yllättävä ja odottamattomasti esiin purkautuva on hengellinen herätys ja miten ihmeellisesti ihmissieluja valtaava on kristinuskon takana piilevä jumalallinen todellisuus" (17).

Tiililä kirjoitti siis jo vuonna 1962, että "ihmiskunta elää aivan uudenlaisen kohtalonyhteyden aikaa, kulkee kohti suuria liittoutumia ja sen jälkeen kohti yhtenäistä maailmanhallitusta. Johtajien edessä olevien ratkaisujen paino kasvaa suunnattomasti. minkälainen henki ne sanelee? Koskaan aikaisemmin kirkko ei ole ollut kasvokkain tämantapaisten näkymien edessä. Mikä tulee sen asema ja merkitys olemaan, jos maailma saa jumalattoman diktatuurin? Tuleeko siitä suosiota tavoitteleva maailmankirkko, Ilmestyskirjan portto, vai tuleeko se säilymään Kristuksen todistajana?" (21).

Natsi-Saksasta Tiililä kirjoittaa, että uskovien ydinjoukko itse laituskirkossakin pysyi ihailtavan lujana ja omisti marttyyriutta pelkäämättömiä johtajia (25).

Mikäli syyllisyyskysymys tuuhennetaan menettää kristillinen usko articulus stantis et cadentis ecclesiae (se oppi, jonka varassa seurakunta joko seisoo tai kaatuu), nimittäin vanhurskauttamisoppi, merkityksensä, samoin itse Kristuksen sovitustyö" (32).

"Kirkon kriisi näyttää vakavammalta sen johdosta, että epäilyksen henki on tunkeutunut sen omien muurien sisälle. Se ei näytä kestävän painostusta. Puhun tällä kohtaa nimenomaan laituskirkosta, en Jumalan seurakunnasta, ja laituskirkostakin omissa oloissamme, sillä tämantapaisissa katsauksissa on varovaisinta ottaa esimerkit alueelta, jota parhaiten tuntee" (38). "kun kriisien olemassaolo todetaan, ohjelmana on pikemminkin väisteleminen kuin lujuus. Kirkko vaikuttaa säikähtyneeltä" (42) "Jos pappi opettaa niitä (evangelis-luterilaisia tunnustuksia) vastaan, eikä tuomiokapituli välitä tapahtuneesta, kirkossa on holtittomuutta, arkuutta tai ymmärtämättömyyttä" (44)§

Kirkko laituskirkkonakin on luja ja voittaa kriisinsä vain siinä tapauksessa, että se ydinjoukkona on tämä pyhien yhteisö ja että sillä on sisäinen kongenialiteetti, samanmukaisuus, tämän yhteisön hengensuunnan kanssa. Jos se syystä tai toisesta vieroo elävän hengellisyyden ilmauksia ja kääntyy sen sijaan etsimään itselleen suosiota muotojumalisilta, siitä tulee omaa hautaansa kalvava maailmankirkko, Ilmestyskirjan portto (71).

"Kirkko ei ole olemassa etiikan tähden. Se on olemassa sen tähden, että täällä kuollaan. Se on olemassa sen tähden, että Jumala saattaa jokaisen ihmisen kuoleman jälkeen tuomiolle. Se on näin sekä ikkunain auki pitäjä viimeisiin kysymyksiin, joitten ohi ei kukaan käy, että Jumalan pelastuslahjan välittäjä sanalla ja sakramenteilla. Kirkko on sanalla sanoen olemassa sielujen pelastumiseksi" (77)

Tiililä päättää kirjansa: "Vaikka kirkko laituskirkkona tuhoutuisikin, ei Jumalan ekklesia, seurakunta, koskaan tuhoudu lopullisesti. Se on Jumalan työn tulos täällä ajassa, hänen silmäteränsä, hänen hengellinen temppelinsä, hänen kunniansa (miten monesti häpeänsäkin!), ja siksi hän pitää siitä huolen näyttipä se ihmisten keskellä miten kurjalta tahansa. Koskaan ei ole tuleva päivää, jolloin ei jossakin tämän maan kamaralla aukenisi suu Jumalaa ylistämään. 1. VI. 1962." (79)

Sata teesiä kirkosta, Porvoo 1964. esipuhe päivätty huhtikuussa 1964

Lukijalle: "Liittäessäni tämän kirjasen maassamme parhaillaan käynnissä olevaan keskusteluun kirkosta teen sen keskittyen yhteen ainoaan mielestäni perustavan tärkeään näkökohtaan. Ongelma ekklesian (uskovien yhteisön) ja laituskirkon välisestä suhteesta on kirkko-opin tärkeimpiä. Tämän ongelman ratkaisuyrityksistä riippuu, mitä kirkolta odotetaan" (5)